

הלכות תענית ציבור/הרב חננאל עמי ישראל זייני

הצומות ודיניהם

- א. חייבים להתענות בי"ז בתמוז, בג' בתשרי ובעשרה בטבת. וצומות אלו אינם רשות.
- ב. בשבת שלפני הצומות האלו, נוהגים הספרדים להכריז על הצום בבית הכנסת.
- ג. אם אחד מן הצומות חל בשבת, הצום נדחה ליום ראשון שלאחריו.
- ד. נשים בהריון או מניקות (שנתיים מהלידה), אינן חייבות לצום אם הדבר קשה להן. ומכל מקום, לא תאכלנה מעדנים, אלא מה שהן צריכות.
- ה. בצומות אלו, הצום מתחיל מעמוד השחר, ומסתיים בצאת הכוכבים.
- ו. אדם שרוצה לאכול או לשתות לפני תחילת הצום (לפני עמוד השחר), צריך לומר בפיו שהוא מתכוון לקום בלילה כדי לאכול. ומי ששכח להתנות, אינו יכול לאכול או לשתות.
- ז. אין לצחצח שיניים או לרחוץ את הפה בצום, וכן אין ללעוס מסטיק.
- ח. אין איסור אלא באכילה ושתייה, אבל רחיצה סיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה אינם אסורים בתענית (חוץ מתשעה באב וביוה"כ). אך בכל זאת אדם המתענה לא ינהג עידונים בעצמו (רמב"ם).

תפילת התענית

- ט. יש לומר "עננו" בתפילה כבר בערבית, אע"פ שלא התחיל הצום. ונהגו האשכנזים לא לומר עננו בערבית, ובשחרית נהגו שרק החזן אומר בחזרת הש"ץ.
- י. אדם ששכח לומר "עננו", וסיים את ברכת "שומע תפילה", אינו חוזר אפילו אם לא התחיל בברכה שלאחריה. אלא יאמר לפני "יהיו לרצון" השני.
- יא. שליח ציבור שדלג את ברכת עננו בטעות וכבר אמר בברכת רפאנו "ברוך אתה ה'", יאמר "עננו" כיחיד בשומע תפילה.
- יב. יחיד אינו יכול לומר שלש עשרה מידות, מפני שדבר שבקדושה הן. ולכן, יש אומרים שיאמר אותם דרך שבח לקב"ה, ולא דרך תחנונים (ואז מותר לאומרם ביחיד), וע"פ האר"י יש לאומרן בא"ת ב"ש ("מְצַפֵּץ מְצַפֵּץ תָּךְ וְכו').
- יג. במנחה, השלישי הוא מפטיר (ואינו אומר לאחר ההפטרה את ברכת "מקדש השבת").

מנחה של תענית

- יד. נהגו הספרדים ע"פ הבית יוסף, להשלים מאה ברכות בתענית ע"י הנחת טלית ותפילין במנחה.
- טו. האשכנזים מפטירים בהפטרות "דרשו ה' בהמצאו", והספרדים מפטירים "שובה ישראל", חוץ מבצום גדליה שמפטירים "דרשו ה' בהמצאו".
- טז. מי שאינו מתענה, לא יהיה שליח ציבור ולא יעלה לתורה.
- יז. כיון שאין חשש של שכרות בתענית, הכהנים מברכים ברכת כהנים גם במנחה. ונהגו האשכנזים בחו"ל שלא לברך ברכת כהנים אלא במוסף של יו"ט, אבל בא"י צריך לברך גם בשחרית של כל יום וגם במנחה של תענית (חוץ מיוה"כ).

